

1964-1965

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY - GENERÁLNÍ STAB
Zpravodajská správa

Kč.j. 027312-GS/ZS-1965

Taj. Tajná usena

Evid. čís. 30

ZPRÁVODAJSKÁ INFORMACE

č. 9 (22)

Závěry z operačně-taktické přípravy ozbrojených sil
Severoatlantického paktu na středoevropském valčíšti
v roce 1964

Tato zpravodajská informace je určena jen zvláště stanoveným
funkcionářům Československé lidové armády

FRJ
D. P. V. M.

PRAHA 1965

VOJENSKÝ HISTORICKÝ
ARCHIV
kopie materiálů z MNO-45/05
číslo: 1965 . 59 3111-8

I. Operační příprava

Operační příprava v roce 1964 byla prováděna s cílem dále zvyšovat bojovou připravenost vojsk k zahájení a vedení války, zejména jejího počátečního období.

Velení Severoatlantického paktu předpokládá, že za stávajícího poměru sil mezi socialistickými a kapitalistickými státy může vzniknout nejen všeobecná jaderná, ale i omezená válka. V souvislosti s tím vypracovalo teorii vedení omezených válek, která zejména v posledních letech se odrazila i v operační přípravě spojeneckých ozbrojených sil na Středoevropském válčišti.

Teorie omezených válek je součástí širší strategické koncepce „pružné reakce“, jejíž přijetí je výrazem reálnějšího hodnocení poměru sil obou táborů a dokladem krachu koncepce „hromadné odvěty“, spočívající ve výlučné orientaci na přípravu všeobecné jaderné války. Polní řád Spojených států amerických charakterizuje omezenou válku jako záměrné omezení válečné činnosti ze strany válčících národů se zřetelem na jedno nebo několik hledisek. Základními charakteristickými rysy omezené války je omezení politických cílů, omezení použitých sil a prostředků, omezení objektů prováděných úderů a omezení prostoru bojové činnosti. Za rozhodující kritérium se považuje za všech okolností vyloučení použití strategických jaderných prostředků k ničení cílů na území SSSR a USA. Rozsah, intenzita a trvání omezené války mohou být různé a budou záviset na stupni omezení.

Omezená válka představuje dvojí problém. Na jedné straně je nutno vyčlenit dostatečné množství sil, aby bylo dosaženo poměrně rychle stanovených cílů. Na druhé straně je nutné použít ozbrojených sil tak, aby se co nejvíce zmenšilo riziko rozšíření omezené války ve válku všeobecnou. Vzhledem k tomu, že západní státy nemají v Evropě dostatek konvenčních sil, předpokládají v budoucí válce nutnost omezeného použití jaderných zbraní.

Přitom omezení se má týkat především ráže a cílů, na které jsou jaderné údery prováděny. V zásadě má být použito jen tzv. taktických jaderných zbraní, které jsou převážně organizačně začleněny do útvarů, svazků a vyšších svazků pozemních sil. Údery se mají provádět pouze na vojenské objekty taktického a operačního významu, které bezprostředně souvisí s bojovou činností, jako např. vojska na bojišti, letiště taktického, vojskového a dopravního letectva, velitelská stanoviště, spojovací uzly, dopravní zařízení a sklady, nacházející se v prostoru vedení omezené války a bezprostředně sloužící k zabezpečení bojové činnosti vojsk.

K zahájení používání jaderných zbraní může dojít zejména za situace, kdy splnění předpokládaných cílů nelze dosáhnout konvenčními prostředky, použil-li protivník jaderných zbraní jako první nebo provádí-li k jejich použití bezprostřední přípravu. Velení Severoatlantického paktu předpokládá, že pro úspěšné vedení omezené války je nezbytně nutné mít dostatečné množství strategických záloh, vysoce pohyblivých a schopných přepravy vzduchem do jakéhokoli prostoru. Tyto zálohy společně se strategickými jadernými zbraněmi a neustálá hrozba jejich zasazení mají zabránit prerůstání omezené války ve válku všeobecnou.

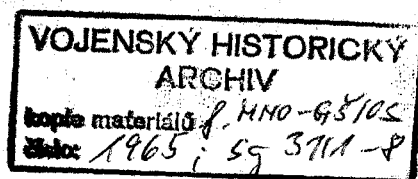
Koncepce omezených válek prosazovaná především Spojenými státy má zabezpečit postupné dosažení vojensko-politických cílů při minimálním

riziku rozpoutání všeobecné jaderné války, jejíž zhoubnost si americké velení v posledních letech stále jasněji uvědomuje. Vzhledem ke složitosti, s níž je spojeno zachování různých omezení a v důsledku rozporů vojensko-politických cílů a předpokládaných omezení, vzniká při rozpoutání omezené války vždy reálné nebezpečí jejího prerůstání ve všeobecnou jadernou válku, zvláště budou-li používány jaderné zbraně třeba i těch nejmenších ráží. Z těchto důvodů může být omezená válka i formou rozpoutání všeobecné termonukleární války.

Všeobecná jaderná válka podle názoru velení NATO může vzniknout po kratším nebo delším období zvyšování mezinárodního napětí, nebo nenadále, vznikla-li výhodná vojensko-politická situace. Za jednu z příznivých podmínek vzniku války se může považovat i vyhocení politických rozporů a hospodářských potíží ve státech jedné z vojenských koalic, spojených například s vynuceným omezením stavu ozbrojených sil. Další možností, která se v současné době pokládá za nejpravděpodobnější, je vyústění omezené války ve všeobecnou jadernou válku, postupným opouštěním jednotlivých omezení. Přeměna omezené války ve válku všeobecnou může být rovněž způsobena neúměrnou reakcí na opatření, prováděná jednou z válčících stran, nebo v důsledku omylu, špatného porozumění signálům, selháním technických zařízení a lidí. Přitom nenadále rozpoutání všeobecné jaderné války zaujímá v plánech velení NATO přední místo.

Plně plně americké armády charakterizuje všeobecnou válku jako ozbrojený konflikt, v němž protistojící nukleární mocnosti nebo koalice používají všech prostředků, které mají k dispozici. Ve všeobecné válce neexistují žádná omezení a jaderné údery jsou prováděny proti zemím obou stran. Toto střetnutí má být reakcí na přímé nebo nepřímé ohrožení národní bezpečnosti, kdy žádná jiná činnost nedává naději na dosažení politických cílů. Z této, ve svém zdůvodnění velmi mlhavé definice vyplývá, že velení NATO a především USA s možností všeobecné války jimi záměrně rozpoutané nadále plně počítají.

Celá současná strategická koncepce tzv. „pružné reakce“ počítající s vedením omezených válek a za výhodné nebo naopak bezvýhodné situace i s válkou všeobecnou je z vojensko-politického hlediska jasně agresivní, dobrodružná a ve svých důsledcích nebezpečná. Sama teorie omezených válek je rozporná a plně teoreticky neujasněných problémů, týkajících se zejména vojensko-politických cílů války, použití sil a prostředků a objektů jaderných úderů. Velení NATO nemá zřejmě ani jasno v otázkách vlastní mechaniky vedení takovéto války na válčiči, kde již v míru proti sobě stojí silná uskupení vojsk obou táborů a kde i dílčí neúspěch jedné ze stran by byl pravděpodobně hodnocen jako důvod k opuštění jakýchkoli původně uvažovaných omezení. Nedořešenou zůstává i problematika použití jaderných zbraní v omezené válce. Zásada velení paktu použít v konvenčním konfliktu jaderných zbraní jako první vždy, kdyby jeho vojska utrpěla značnější ztráty, kdyby došlo k ztrátám důležitých prostorů území, nebo kdyby se vůbec ukázalo, že zamýšlených politických cílů nelze dosáhnout konvenčními formami boje, činí celou tuto teorii, zejména při aplikaci na podmínky středoevropského válčiči velmi problematickou. Vzhledem k tomu, že se ve spojeneckých ozbrojených silách Severoatlantického paktu provádí již několik let řada opatření, mimo jiné i v oblasti operačně-taktické přípravy, s cílem připravit vojska i k vedení omezených válek, je třeba s takovouto možností počítat - byť i jen pro kratší období.

V souvislosti se změnou názorů na možnost vzniku a vedení války, zejména však z iniciativy NSR a ostatních evropských členských států paktu, byla v roce 1963 oficiálně přijata nová koncepce tzv. „přední obrany“, která se prakticky vztahuje výlučně na území Německé spolkové republiky. Podstata této koncepce, která je rozpracováním a aplikací nových zásad na podmínky středoevropského válčičtější, spočívá v zámyslu vést ozbrojenými silami aktivní bojovou činnost od samých východních hranic NSR, nepřipustit ztrátu jejího území a vytvořit podmínky pro zahájení útočných operací a přenesení bojové činnosti na území NDR a ČSSR v krátkých lhůtách.

Vývoj nové strategické koncepce bezprostředně souvisí se vstupem NSR do Severoatlantického paktu, kdy bylo velením NATO rozhodnuto opustit koncepci „periferní strategie“, která předpokládala vedení boje na zdrženou do celé hloubky území NSR, vyčerpat vojska útočnicka především jadernými údery, zastavit jejich postup na řece Rýn a přejít do protiofenzivy. „Periferní strategii“ vystřídala „přední strategie“, která asi do roku 1961 předpokládala odchod spojeneckých vojsk a vedení obrany na čáře řek Weser a Lech v hloubce 80 - 120 km od státní hranice. Jednou z rozhodujících podmínek přijetí koncepce „přední obrany“ bylo dobudování západoněmecké armády, vyzbrojení spojeneckých vojsk dostatečným množstvím jaderných prostředků taktického a operačního dosahu a celkové zvýšení bojové připravenosti spojeneckých ozbrojených sil.

Nová koncepce „přední obrany“ předpokládá před zahájením války několikadenní období zvýšeného napětí, ve kterém mají hlavní síly NATO opustit posádky, rozvinout se v předurčených prostorech, zaujmout operační sestavu a provést nejnutnější opatření k odrazení agrese. V případě nenadálého napadení, které se rovněž nevyklučuje, mají pohraniční útvary vytvořit podmínky pro rozvinutí a zasazení hlavních sil. V současné době, síly rozmístěné na hranicích a v příhraničním prostoru jsou podle názoru představitelů NSR naprosto nedostatečné a je nutno je podstatně posílit a vysunout část útvarů jaderných prostředků taktického dosahu blíže k hranicím. Požadavky na posílení vojsk v pohraničí, zejména útvary jaderného napadení odůvodňují tím, že by vojska útočnicka mohla na důležitých směrech proniknout do značné hloubky na území NSR a při masovém útěku civilního obyvatelstva a jeho promísení s bojujícími vojsky obou stran vytvořit takovou situaci, kdy použití jaderných zbraní se strany obránce by bylo problematické, ne-li úplně nemožné. Velení NATO souhlasí s posílením pohraničních útvarů a v souvislosti s tím předpokládá ve svých plánech částečné přeskupení ozbrojených sil, současně však zdůrazňuje, že hlavní síly zůstanou v podstatě ve svých stávajících prostorech. I když nutnost posílení pohraničních útvarů je všeobecně uznávaná, není doposud vyřešeno, jak toto posílení uskutečnit. Jedním z prvních opatření mají být plány na položení jaderných minových polí v příhraničí na nejdůležitějších strategicko-operačních směrech.

Současně se v této souvislosti vyskytují názory na reorganizaci, zesílení a přezbrojení jednotek spolkové ostrahy hranic, do jejíhož složení by měly být začleněny i pohraniční celní jednotky na hranicích s NDR a Bavorská pohraniční policie. Tato pohraniční vojska by měla zabránit proniknutí protivníka do hloubky území NSR i za použití taktických jaderných zbraní a zajistit zasazení hlavních sil NATO. K zvýšení odpovědnosti velení paktu za obranu území NSR se pokládá za výhodné předat pohraniční vojska do podřízenosti NATO. Realizace těchto opatření, která budou

pravděpodobně předmětem ještě mnohých jednání politických i vojenských představitelů NATO, naráží mimo jiné i na nedostatek ubytovacích zařízení v příhraničním prostoru.

Celá koncepce „přední obrany“ je jedním z řady problémů, které jsou již několik let projednávány v rámci celkové nové strategické koncepce NATO. I když koncepce „přední obrany“ byla všeobecně schválena a oficiálně přijata, současný stav teoretických úvah a nejednotnost názorů na jednotlivá konkrétní opatření ukazují, že ani v této otázce není dosud v rámci paktu úplně jasno. Samotná koncepce je ve své podstatě značně rozporná, zejména pokud se týká významu, který jí jednotlivé členské státy připisují. Koncepce vychází z názorů na možnosti a nutnost vedení omezených válek i na středoevropském válčišti. Současně má ukázat nutnost dalšího zvyšování počtů a kvality konvenčních ozbrojených sil evropských členských států.

Koncepce „přední obrany“ se týká pouze vedení bojové činnosti na území NSR. Z hlediska strategického nemá velký význam, může však značně ovlivnit bojovou činnost v prvních dnech války v příhraničních prostorech a proto se s ní musí počítat jako s jednou možnou variantou vedení bojové činnosti v počátečním období války. V celkové strategii paktu je nutno hodnotit koncepci „přední obrany“ jako zpružnění a rozšíření politiky zastrašování v úzké souvislosti s koncepcí omezených válek, které mají umožnit především USA vyhnout se nebezpečí napadení vlastního území.

Koncepce vedení válek, zejména koncepce „přední obrany“ ve spojení s teorií omezené války vyplývají jednak ze strategicko-politické situace uvnitř atlantické aliance, ale zvláště z vojensko-politických cílů hlavních mocností při případném vzniku ozbrojeného konfliktu se státy socialistického tábora. Vyniká snaha vojensky zdůraznit úsilí odvrátit všeobecnou jadernou válku s jejími důsledky pro Spojené státy americké a tím získat čas k provedení opatření k výhodnému použití jaderných strategických prostředků. Proto tyto koncepce nevylučují možnost rychlého přechodu ke všeobecné jaderné válce a s velkou pravděpodobností mohou být zastrženy formou jejího rozpoutání.

Vliv strategických koncepcí na operační přípravu spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu

Přijetí strategické koncepce, zaměřené jak na možnost vzniku všeobecné jaderné války, tak i válek omezených, vedených konvenčními nebo i taktickými jadernými zbraněmi se projevilo i v operační přípravě spojeneckých ozbrojených sil. V souladu se změnou strategické koncepce pracovalo velení NATO varianty předpokládaného použití ozbrojených sil na středoevropském válčišti. Důkazem změny strategické koncepce a z toho vyplývající zámysly na použití ozbrojených sil je srovnání poznatků z velkých cvičení a manévrů provedených v posledních šesti až sedmi letech spojeneckými ozbrojenými silami NATO.

Rozsáhlejší cvičení prováděná asi do roku 1960 (schéma 1) vycházela z koncepce „hromadné odvety“, jejímž základem bylo hromadné použití jaderných zbraní všeho druhu v případě jakéhokoliv ozbrojeného konfliktu mezi oběma tábory, vedení pohyblivé obrany s cílem získat čas k provedení mobilizace, soustředění záloh a přípravě přechodu do protio útoku. Hlavním prostředkem jaderného útoku bylo téměř výlučně letectvo.

Podíl ostatních prostředků jaderného napadení vojenského letectva a pozemních sil byl pro nedostatek těchto zbraní nevýrazný.

Při všech cvičeních v daném období se procvičovalo především vedení obranné operace, což odpovídalo tehdejšímu pojetí, posláni a úkolu pozemních sil NATO. V námětech cvičení se předpokládalo delší období narůstání válečného nebezpečí, které umožňovalo včas uvést vojska do bojové pohotovosti, provést určitá mobilizační opatření a včas zaujmout předpokládanou operační sestavu. Možnost zahájení války s absolutním překvapením se s ohledem na převažující podíl letectva ve strategických prostředcích jaderného napadení prakticky vylučovala.

Spojenecká vojska NATO byla uskupena do Severní a Střední skupiny armád, v jejichž složení se předpokládalo 26 až 33 divízi. Severní skupina armád, kterou tvořil belgický, britský, holandský a německý armádní sbor s předpokládaným počtem 10 - 14 divízi byla zpravidla uskupena do jednoho operačního sledu.

Střední skupina armád byla zpravidla uskupena do dvou sledů, se 7. americkou armádou v prvním a 1. francouzskou armádou ve druhém operačním sledu. Během prvních čtyř až sedmi dnů vedení pohyblivé obrany se procvičoval ústup vojsk 7. armády, zastavení útoku protivníka s využitím hromadného použití jaderných zbraní a přirozených terénních čar v hloubce od 120 do 280 km od státní hranice. Vzhledem k tehdejšímu stavu a bojeschopnosti západoněmeckých svazků a nenasycenosti pozemních vojsk prostředky jaderného napadení se nejhlubší proniknutí protivníka předpokládalo v pásmu proti ČSSR, zejména pak v pásmu 2. západoněmeckého armádního sboru. Síly 1. francouzské armády byly zasazovány do boje 3. až 5. den operace ke konečnému zastavení protivníka a vytvoření podmínek pro pozdější zasazení mobilizovaných a přisunovaných záloh. V první fázi operace se též procvičovala opatření k dalšímu narůstání sil na válčišti (mobilizace, přísuny vojsk ze zámoří) tak, aby D15 až D20 bylo možno přejít vojsky Střední skupiny armád do všeobecného protiútoků.

Po upuštění od koncepce „hromadné odvety“, zejména pak v procesu prosazování koncepce „přední strategie“ se při prováděných cvičeních projevil zásadní změny. Cvičení vycházela ze zámyslu velení NATO vést na středoevropském válčišti alespoň dočasně omezenou válku, přičemž bojová činnost byla obvykle zahajována a po krátkou dobu vedena formou obranného boje s použitím výlučně konvenčních s pozdějším přechodem k použití jaderných zbraní operačně-taktického a taktického dosahu. Přechod k použití jaderných zbraní byl uskutečňován několik hodin až několik dní po zahájení bojové činnosti. Vojska NATO přistupovala k použití jaderných zbraní většinou za situace, že těchto zbraní použil protivník jako první.

Při cvičeních v tomto období byla doba narůstání válečného nebezpečí značně kratší a v souvislosti s tím byly zkráceny i časové lhůty uvádění vojsk do bojové pohotovosti. Zkracováním doby příprav a doby uvádění vojsk do bojové pohotovosti se vytvářely předpoklady pro zamezení včasného odhalení a provedení protiopatření protivníkem, čímž vznikla možnost dosažení operačního překvapení.

V důsledku praktického uplatňování koncepce „přední obrany“ se na rozdíl od cvičení prováděných do roku 1960, podstatně změnilo operační uskupení vojsk, především Střední skupiny armád (schéma 2). Do prvního

operačního sledu Střední skupiny armád jsou zasazovány síly dvou armád (7. A [A] a 1. A [F]), přičemž místo dřívějšího druhého operačního sledu se vytváří záloha v hodnotě jednoho nebo více svazků. Dalším charakteristickým rysem je jednak zasazování francouzských svazků (3. md, 1. od) do prvního sledu armády v pásmu proti ČSSR, jednak operační podřízení západoněmeckého 2. armádního sboru 1. francouzské armádě. Těmito opatřeními dochází k podstatnému posílení pravého křídla Střední skupiny armád a to jak na směr Plzeň - Nürnberg, tak i na směr Linz - München.

Změna v koncepci se projevovala i v charakteru vedení operací počátečního období války. I když spojenecká vojska NATO vedla zpočátku i při těchto cvičeních pohyblivou obranu, byla činnost vojsk při ní podstatně aktivnější a celá tato fáze podstatně kratší (2 až 3 dny). Rovněž předpokládaná hloubka ústupu se výrazně snížila (maximálně do 120 km). Přestože se přechod do protiútoků při těchto cvičeních neprocvičoval, byla obranná fáze zakončována silnými protiúderými, jejichž cílem bylo vytvořit předpoklady pro přechod do protiútoků v podstatně kratší době než tomu bylo dříve. Protiúderými prováděly obvykle zálohy armádních sborů, polních armád a skupin armád, jejichž jádro tvořily nejčastěji tankové a obrněné divize, vyvedené z boje v průběhu obranné operace.

Velení Severoatlantického paktu, vzhledem k nutnosti připravit ozbrojené síly k vedení omezených válek s použitím jak klasických tak taktických jaderných zbraní i k vedení všeobecné jaderné války, zaměřilo operační přípravu v roce 1964 na splnění těchto hlavních cílů:

- ověření a upřesnění reálnosti operačních plánů v souladu s předpokládaným použitím ozbrojených sil v omezené válce, s pozdějším přechodem k válce všeobecné;
- zvyšování bojové připravenosti štábů a vojsk, s důrazem na bojovou pohotovost, plánování, organizaci a vedení obranných operací počátečního období války, podle zásad „přední strategie“;
- zdokonalení součinnosti štábů všech složek ozbrojených sil, zejména letectva a vojenského námořnictva s pozemními silami v otázkách plánování a provedení jaderných úderů v omezené a všeobecné válce;
- prohlubování spolupráce spojeneckých štábů všech stupňů s orgány civilní správy, zejména v otázkách mobilizace a doplňování ozbrojených sil, evakuace civilního obyvatelstva z pásma bojové činnosti a ochrany komunikací před partyzány a záškodníky;
- prověření možnosti posílení vojsk, zvláště na středoevropském válečném území přísunem strategických záloh;
- udržování vysokého stupně pohotovosti spojovacího systému, zejména rádiových sítí pro zabezpečení velení prostředkům jaderného napadení;
- zabezpečení zásobování vojsk materiálem všeho druhu, s důrazem na jadernou municí spojeneckými týlovými orgány.

K dosažení vytýčených cílů byla provedena celá řada cvičení v rámci jednotlivých národních armád i v rámci Severoatlantického paktu. Většina cvičení vycházela z koncepce vedení omezené války a jejího přerůstání ve všeobecnou jadernou válku, na rozdíl od cvičení minulých let, kdy při jednotlivých cvičeních se předpokládalo vedení buď omezené války i s použitím taktických jaderných zbraní, nebo vedení všeobecné jaderné války.

Zahájení omezené války se předpokládalo po období zvýšeného mezinárodního napětí, jehož nejčastější příčinou ve střední Evropě bylo řešení

VOJENSKÝ HISTORICKÝ
ARCHIV

kopie materiálů fond MKO-68/15
číslo: 1965 - 27. 3114-8

německé a berlínské otázky. Období zvýšeného napětí, jehož délka se pohybovala v rozmezí 3 až 14 dnů, bylo využíváno k uvedení vojsk do bojové pohotovosti, vedení průzkumu a provedení některých opatření mobilizačního a politicko-hospodářského charakteru. Soustředění vojsk útočnicka v příhraničních prostorech se provádělo pod záminkou cvičení (FALLEX-64), nebo v důsledku pohraničních incidentů (LION VERT 1963), které vyústily v ozbrojenou srážku, při neúplném soustředění vojsk protivníka. Bojová činnost vojsk byla zahajována útokem protivníka (kterého vždy představovala vojska států Varšavské smlouvy) na důležitých operačních směrech současně, nebo postupně po přísunu vojsk do prostoru střetnutí. Ozbrojené síly NATO zaujímaly operační sestavu pod ochranou vojsk krytu státní hranice složených zpravidla z lehkých obrněných pluků a vyčleněných útvarů divizí prvních sledů.

Válka byla vedena ozbrojenými silami dislokovanými již v míru v prostoru válčistiště a zpočátku výlučně konvenčními zbraněmi. Taktické jaderné zbraně se používaly až v průběhu obranných operací a doba zahájení jejich použití byla v jednotlivých cvičeních různá. Pro srovnání uvádíme v tabulce 1 přehled použití jaderných zbraní při cvičeních v letech 1962 až 1964, při nichž byla procvičována koncepce omezené války.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že koncepce omezené války se na středoevropském válčistišti procvičuje prakticky od roku 1962, zpočátku v rámci skupiny armád (cvičení GRAND SLAM I a II), v roce 1963 v rámci celého středoevropského válčistiště (cvičení LION VERT) a v roce 1964 v celém evropském prostoru (manévr FALLEX-64). Až do roku 1964 se přecházelo k použití jaderných zbraní vždy až po jejich použití protivníkem. V roce 1964 bylo zahájeno používání jaderných zbraní v důsledku prolomení obrany a úspěšného rozvíjení útoku protivníka. Reakce protivníka, který v odvetu použil jaderné zbraně bez jakéhokoliv omezení, znamenala všeobecnou jadernou válku.

Doba zahájení použití jaderných zbraní bezprostředně souvisela se ztrátou části území NSR a postupně se měnila v závislosti na prosazování ve cvičeních zásad „přední strategie“.

V roce 1962 byly jaderné zbraně použity až třetí den (46 hodin) vedení války ke konečnému zastavení útoku protivníka v hloubce 50 až 150 km od státní hranice, zatímco v roce 1963 již za 10 hodin po zahájení bojové činnosti s cílem vyrovnat nepříznivý poměr sil. Útok protivníka byl zastaven v hloubce 30 až 100 km, přičemž v pásmu proti ČSSR byl nepatrný úspěch. Při podzimních manévrech v roce 1964 se začalo používat jaderných zbraní asi po 34 hodinách, při průlomu přední čáry obrany v hloubce 30 až 80 km od státní hranice.

Jaderné údery, prováděné zpočátku divizními a sborovými útvary jaderného napadení, byly vedeny na první sledy útočících vojsk, prostory soustředění záloh, palebná postavení raket a dělostřelectva, letiště, místa velení, spojovací ústředny, důležité komunikační uzly a jiné důležité objekty rozmístěné na bojišti. K provedení úderů byly používány tzv. „taktické jaderné zbraně“, jejichž ráže nepřesáhla 100 kt.

Ze způsobu použití jaderných zbraní vyplývá, že velení NATO připravuje ozbrojené síly k vedení omezené i všeobecné války, v každém případě pak k válce vedené s použitím jaderných zbraní.

Přehled použití jaderných zbraní při cvičeních v letech 1962 až 1964

Rok	Cvičení	Doba zahájení použití ZHN	Druh jaderných zbraní	Množství úderů	Poznámka
1962	GRAND SLAM I	46 hod. - tj. 3. den vedení operace	taktické	14	Poprvé v širším měřítku prakticky ověřovány názory na vedení omezené války na středoevropském válčišti v rámci skupiny armád.
	FALLEX-62	se zahájením bojové činnosti	všechny druhy	49	Všeobecná jaderná válka. Většinu jaderných úderů provádělo taktické letectvo.
	GRAND SLAM II	10 hod.	taktické	6	Povolení používat jaderná zbraně vstoupilo v platnost současně s provedením jaderných úderů protivníka. Jaderné úderové prováděly zpočátku útvary jaderného napadení pozemních sil, v dalším i taktické letectvo. Do 1. sledu byla poprvé nasazena 1. francouzská armáda.
1963	LION VERT	jaderné zbraně nebyly vůbec použity			Bojová činnost byla zahájena při neúplném soustředění sil protivníka, což umožnilo vytvořit příznivý poměr sil, který nevyvolal potřebu použití jaderných zbraní. Rozsah cvičení byl značně omezen.
	SPRING BOARD	se zahájením bojové činnosti	taktické	64	Cvičení vycházelo z koncepce omezené války, která přerostla ve všeobecnou. Procvičováno bylo pouze vedení všeobecné války.
1964	FALLEX-64	34 hod. 2) 53 hod. 3)	taktické všechny druhy	— 80)	Důvodem k použití taktických jaderných zbraní bylo prolomení obrany protivníkem. Reakcí protivníka bylo hromadné použití jaderných zbraní bez omezení, což znamenalo přechod ke všeobecné válce. Počet jaderných úderů v omezené válce nebyl zjištěn. Poprvé se procvičovalo vedení omezené války v celém evropském prostoru a její přechod ve válku všeobecnou.

V tabulce je uveden počet pouze zjištěných jaderných úderů, který byl pravděpodobně mnohem vyšší.

1) Počet úderů pouze za 1. den vedení všeobecné války.

2) Přechod k použití jaderných zbraní v omezené válce.

3) Zahájení použití jaderných zbraní ve všeobecné válce.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ
ARCHIV

kopie materiálů 1. MKO-65/10.8
1965, 59 3110-8

Provedená cvičení svědčí o tom, že spojenecké ozbrojené síly nejsou schopny vést delší dobu úspěšně bojovou činnost bez použití jaderných zbraní, vzhledem k nevýhodnému poměru sil, který se v průběhu prvních dnů války vedené konvenčními prostředky stává ještě výraznějším. Proto velení NATO pokládá za jednu z důležitých podmínek úspěšného vedení omezené války připravenost ozbrojených sil k vedení všeobecné jaderné války.

Operační uskupení vojsk na středoevropském válčišti se v roce 1964 v podstatě neměnilo. Spojenecké ozbrojené síly byly uskupeny do Severní a Střední skupiny armád a do 2. a 4. spojeneckého taktického leteckého velitelství.

Severní skupina armád ve složení 1. holandský, 1. západoněmecký, 1. britský a 1. belgický armádní sbor bránila pásmo 240 km široké a její rozhraní tvořila na severu řeka Labe a na jihu čára Kassel, Bonn. Operační sestava byla učleněna do jednoho sledu s celkovým počtem 11 divízi. Do zálohy byla vyčleněna zpočátku jedna západoněmecká divize, a po zmobilizování a přesunu další tři divize (britská, belgická, holandská). Určitou zvláštností je vyčlenění do zálohy západoněmecké 7. mechanizované divize, která je v míru podřízena 3. armádnímu sboru, patřícímu do složení Střední skupiny armád. Operační hustota v pásmu Severní skupiny armád představovala 20 km na divizi. Armádní sbory bránily pásmo 40 až 80 km široké. Nejuzší pásmo měl belgický armádní sbor (dvě divize) na pravém křídle, nejširší britský armádní sbor (tři divize) ve středu operační sestavy Severní skupiny armád.

Střední skupina armád s 1. francouzskou a 7. americkou armádou v prvním sledu zaujímala obranu v pásmu asi 450 km širokém jižně čáry Kassel, Bonn až po rakouské státní hranice. Zálohu velitele skupiny armád tvořila jedna divize (1 vvd N). Celkem se ve složení Střední skupiny armád nacházelo 14 divízi, 2 lehké obrněné pluky a jedna samostatná brigáda. Kromě toho se v pásmu skupiny armád předpokládalo soustředění zálohy vrchního velitele NATO v hodnotě tří divízi přesunutých z USA. V prvním operačním sledu bylo zasazeno asi 12 divízi, ve druhém 3 divize (včetně záloh polních armád). Operační hustota představovala 30 km na divizi.

Polní armády členily operační sestavu do jednoho sledu a vytvářely zálohu v hodnotě jedné divize. 7. armáda ve složení tří armádních sborů (3 as [N], 5 a 7 as [A]) tvořila jádro operačního uskupení Střední skupiny armád a bránila pásmo asi 250 km široké na levém křídle skupiny armád na nejdůležitějším frankfurtském směru. 1. armáda ve složení dvou armádních sborů (2 as [N] a 2 as [F]) zaujímala obranu na pravém křídle (proti ČSSR) v pásmu asi 200 km širokém. Armádní sbory složené ze dvou až tří divízi bránily pásma 50 až 130 km široká.

Spojenecké vojenské letectvo, uskupené do 2. a 4. spojeneckého taktického leteckého velitelství vedlo samostatně vzdušné operace a plnilo bojové úkoly ve prospěch pozemních vojsk.

2. spojenecké taktické letecké velitelství, do jehož podřízenosti patří západoněmecké letecké velitelství „Sever“, holandské, belgické a britské letectvo na území NSR, má 36 bojových letek s 686 letouny, z nichž 213 je nosičů jaderných zbraní. Pásmo bojové činnosti je totožné s pásmem Severní skupiny armád v jejíž prospěch působí.

4. spojeneckému taktickému leteckému velitelství je podřízeno západoněmecké letecké velitelství „Jih“, kanadská 1. ld, francouzské 1. taktické letecké velitelství a americká 17. a 3. letecká armáda s celkovým počtem 68 bojových letek s 1534 letouny, z nichž je 769 nosičů jaderných zbraní. Je určeno k leteckému zabezpečení Střední skupiny armád, v jejíž pásmu působí.

Složení spojeneckých leteckých velitelství je v souladu s jejich předpokládaným použitím a umožňuje splnění požadavků na letecké zabezpečení bojové činnosti vojsk Severní a Střední skupiny armád.

Posílení vojsk ve střední Evropě předpokládalo velení NATO provádět jednak mobilizaci, jednak přísunem strategických záloh ze zámoří. Zasažení mobilizovaných svazků se předpokládalo v pozdější době vzhledem k tomu, že první mobilizované svazky (asi tři divize) měly dosáhnout bojové pohotovosti v D5. Do D20 měla být spojenecká vojska posílena o dalších 11 až 12 divizí mobilizovaných na území členských států v západní Evropě. Z těchto důvodů se zasažení mobilizovaných záloh v operačních cvičeních neprojevílo.

Posílení spojeneckých vojsk v prvních dnech války se předpokládalo uskutečnit především přísunem části pohotových strategických záloh z území USA. Velení americké armády plánuje v případě potřeby přesunout vzdušnou cestou v prvním pořadí svazky, které mají na válčisti předsunutou těžkou bojovou techniku a materiál (2 od, 4 pd).

Přitom předpokládá, že při plném vytižení přepravní kapacity letounů vojenské dopravní letecké služby bude na přesun jedné divize třeba 36 až 40 hodin. (Podle zkušenosti ze cvičení byl přesun proveden za 63,5 hodin při polovičním vytižení přepravní kapacity.)

Přesun má být proveden na letecké základny v NSR a Francii. Prostor soustředění se předpokládá všeobecně v prostoru Mainz, Pirmasens, Karlsruhe, Heidelberg, kde je uskladněn předsunutý materiál. Převzetí materiálu má být provedeno za 1 až 2 dny. Celkem se počítá, že do evropského prostoru by byly přesunuty čtyři divize (3 as). S použitím dvou divizí, jejichž materiál je předsunut se počítá do D10, s dalšími dvěma divizemi v pozdější době. Jejich zasažení lze předpokládat v pásmu Střední skupiny armád.

Kromě přesunu strategických záloh vzdušnou cestou, prověřovalo americké velení i možnosti přesunu po moři (cvičení STEEL PIKE). Tyto přesuny se mají vzájemně doplňovat. Vzdušný přesun má zabezpečit co nejrychlejší posílení vojsk v Evropě, zatímco přesun po moři má umožnit rychlé narůstání sil hromadnou přepravou vojsk a bojové techniky. V souvislosti s tím se uvažuje i o využití španělských přístavů.

Posílení taktického letectva plánuje velení NATO provádět útvary velitelství taktického letectva USA, v jehož složení je 60 bojových letek. Podle zkušenosti ze cvičení je zapotřebí k přeletu letky 9 hodin a nejméně 4 hodiny přípravy k bojové činnosti. Z toho vyplývá, že první letky z USA mohou být zasaženy nejdříve za 13 hodin. Množství letek přesunutých z USA bude záviset na celkové operačně-strategické situaci a na stavu letištních prostorů v západní Evropě. Konkrétní počet letek předurčených k posílení stredo-evropského válčisti není znám. V době berlínské krize bylo taktické letectvo v Evropě posíleno 11 letkami. Posilování taktického letectva v Evropě je pravidelně procvičováno cyklickým výcvikem, kte-

VOJENSKÝ HISTORICKÝ
ARCHIV

číslo materiálu: H40-63/0.5
číslo: 1963, 59. 31/4-8

rého se zúčastňují útvary velitelství taktického letectva USA a při všech rozsáhlejších cvičeních v omezeném rozsahu (1 - 2 letky).

Vedení bojové činnosti v období, kdy se používalo výlučně konvenčních zbraní, se výrazně neodlišovalo od zásad vedení bojové činnosti za použití jaderných zbraní.

Polní řád armády Spojených států charakterizuje zvláštnosti vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní takto:

- snížením palebné síly a zmenšením prostoru bojové činnosti, který je možno účinně kontrolovat;
- sníženou zranitelností vojsk, která umožňuje větší koncentraci sil a prostředků;
- omezenou možností hlubokého manévru v důsledku snížené palebné síly a menšího kontrolovaného prostoru;
- snížením tempa vedení bojové činnosti a prodloužením doby potřebné na splnění bojových úkolů, které se v útoku i obraně nemění. Střetnutí, která při použití jaderných zbraní mohou být rozhodnuta během několika hodin, mohou bez jejich použití trvat i několik dnů;
- výhodnějšími podmínkami pro vedení obrany prostoru. Mobilní obrany se používá jen při vysoce pohyblivých fázích boje nebo za situace, kdy je nezbytné bránit široké pásmo minimálními silami;
- větší centralizaci velení, zejména při řízení palebné podpory a organizaci bojového zabezpečení.

Polní řád zvláště nevymezuje hranici mezi vedením bojové činnosti s použitím a bez použití jaderných zbraní. Zdůrazňuje nutnost organizovat bojovou činnost tak, aby bylo zabezpečeno její úspěšné vedení bez použití i s použitím jaderných zbraní bez zvláštních změn. Vzhledem k tomu nemohou vojska plně využívat některých výhod, které jim vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní poskytuje. Z těchto důvodů se nepředpokládá například zúžení pásma bojové činnosti. Koncentrace sil má být prováděna jen v nutných případech na rozhodujících směrech, na co možná nejkratší dobu a v co nejtěsnějším dotyku s protivníkem.

Zkušenosti z provedených cvičení potvrzují, že při zahájení používání jaderných zbraní se neprováděly žádné zvláštní změny v bojových (operačních) sestavách vojsk a v šířce pásma bojové činnosti.

Útvary a jednotky jaderného napadení v období vedení bojové činnosti konvenčními zbraněmi se nacházejí v plné bojové pohotovosti v sestavách svazků a svazů. Jejich činnost byla zaměřena na organizaci a vedení průzkumu cílů, vhodných pro jaderné údery, na dokonalou přípravu techniky a obsluh. Topografický průzkum upřesňoval podklady pro řízení palby.

Útvary jaderného napadení operačně-taktického dosahu u polních armád a armádních sborů vytvářely skupiny reaktivního dělostřelectva. Ostatní prostředky plnily úkoly v rámci dělostřeleckých skupin. Pro řízení a koordinaci palby se vytvářelo u armády takticko-operační středisko, u armádních sborů střediska koordinace palebné podpory a střediska řízení palby.

Podporu vojsk konvenční municí prováděly především útvary (jednotky) jaderného napadení vyzbrojené hlavním dělostřelectvem a v ojedinělých případech i útvary (jednotky) vybavené raketami taktického dosahu. Použití prostředků jaderného napadení operačně-taktického dosahu se k podpoře vojsk konvenční municí nepředpokládalo.

Hlavním požadavkem na útvary a jednotky jaderného napadení v období vedení bojové činnosti konvenčními zbraněmi je maximální utajení a nepřetržitá připravenost k okamžitému zahájení palby jadernou municí.

Při použití taktického letectva v omezené válce byl kladen zvýšený důraz na přímou leteckou podporu a na součinnost s vševojskovými svazky. Současně se řešily i otázky použití letectva k provedení hromadných jaderných úderů za předpokladu vyústění omezené války ve všeobecnou jadernou válku. Proto se u jednotek nosičů jaderných zbraní udržovaly hotovostní síly k provedení jaderných úderů.

Taktické letectvo udržovalo v prvních 4 - 5 dnech operace vysokou intenzitu bojové činnosti. Průměrné úsilí stíhacího bombardovacího letectva bylo 2,2 vzletů za den, u průzkumného letectva 1,6 vzletů za den. V prvních 2 - 3 dnech počátečního období může však být úsilí taktického letectva značně vyšší.

Velení amerických ozbrojených sil se snaží přehodnotit úlohu a místo taktického letectva v omezených válkách a vyvodit z toho účinná opatření jak v oblasti operační a bojové přípravy, tak i v oblasti další výstavby letectva. Proto soustavně sleduje tyto otázky a uskutečnilo za tím účelem řadu cvičení s konečným cílem najít nejúčinnější způsoby letecké podpory a bojového použití letectva v omezených válkách.

Opatření spočívala zejména ve zvýšení úsilí části taktického letectva vyčleněného pro přímou leteckou podporu pozemních vojsk, procvičení nových způsobů organizace součinnosti s pozemními vojsky a v zavádění některých nových prvků do taktiky stíhacího bombardovacího letectva (např. používání větších skupin letounů pro ničení jednotlivých cílů).

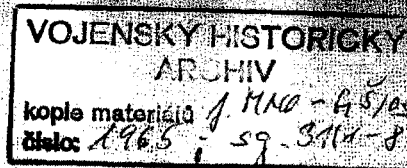
Základním předpokladem úspěšného vedení operací v prvních dnech války je vysoká bojová pohotovost vojsk. Proto velení Severoatlantického paktu již v míru provádí soustavně řadu opatření v oblasti výstavby, organizace, výzbroje a v zaměření operačně-taktické přípravy k udržování vojsk v trvalé vysoké bojové pohotovosti.

Ve všech armádách členských států paktu se provádí základní výcvik jednotlivce ve výcvikových střediscích, mimo bojové útvary. Několik nástupních termínů v roce zabezpečuje plynulé doplňování vojsk, čímž je vyloučena sezónnost výcviku a není ani dočasně snižována bojová pohotovost útvarů a divízi.

Bojová pohotovost je prověřována při všech cvičeních a zvláště při rozsáhlejších cvičeních je jedním z hlavních učebních úkolů. Uvádění vojsk do bojové pohotovosti se provádí podle jednotné směrnice, platné pro všechny armády členských států, která umožňuje uvádět vojska plynule a poměrně v krátké době do příslušného stupně bojové pohotovosti jak po linii národního, tak spojeneckého velení.

Prověřování bojové pohotovosti při rozsáhlejších cvičeních a manévrech se provádělo v období 6 až 20 dnů. V této době byla vojska uváděna postupně do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti „válečným nebezpečím“ počínaje a „všeobecným poplachem“ konče v souladu s odhalováním příprav protivníka k napadení.

V roce 1964 na rozdíl od minulých let, bylo zjištěno několik odlišností v uvádění vojsk do bojové pohotovosti. Zatímco v dřívějších letech byl vyhlášen určitý stupeň bojové pohotovosti a potom vojska prováděla opatření, v roce 1964 se postupně na základě dílčích nařízení v souladu se

situaci prováděla opatření, která se obsahem činnosti přibližovala danému stupni bojové pohotovosti, takže v době jeho vyhlášení jej prakticky vojska již dosáhla. Některá opatření daného stupně přesahovala do dalšího stupně, čímž bylo dosaženo plynulosti, posloupnosti a především včasnosti v uvádění vojsk do bojové pohotovosti.

Další zvláštnost spočívala v tom, že bojová činnost byla zahajována již při dosažení bojové pohotovosti „oranžový“ (FALLEX-64), zatímco dříve současně nebo po vyhlášení „všeobecného poplachu“. Bojová činnost byla vedena konvenčními a taktickými jadernými zbraněmi (omezená válka) a vyhlášení „všeobecného poplachu“ bylo provedeno ve stejnou dobu jako zahájení všeobecné jaderné války. Stupně bojové pohotovosti se týkaly všech vojsk bez ohledu zda se cvičení zúčastní či nikoliv.

Vyvedení štábů do prostorů cvičení bylo provedeno asi 27 až 29 hodin před zahájením bojové činnosti bojovým poplachem při dosažení vojsk třetího stupně bojové pohotovosti tzv. „zvýšeného poplachu“.

Uváděním vojsk do bojové pohotovosti potvrdilo platnost zavedeného systému a ukázalo, že velení NATO hledá další možnosti jeho zkvalitnění, především v plynulosti a pružnosti.

Mimo cvičení se procvičovala bojová pohotovost samostatně v rámci běžně prováděné operačně-taktické přípravy.

V tabulce 2 uvádíme přehled nácvičků bojové pohotovosti americké armády dislokované v NSR.

Tabulka 2

Orgán vyhlašující prověrku	1964			Celkem 1963
	Celkem	Nástup v posádkách (bez výjezdu)	S opuštěním posádek	
USAREUR	8	8	—	5
7 A	3	3	—	5
7 as	6	5	1	7
5 as	6	5	1	8
divize	10	8	2	20
dělostřelecké skupiny	13	8	7	13
lehké obrněné pluky	12	11	1	12
jiné armádní prostředky	4	3	1	8
Celkem	62	49	13	78

Z tabulky vyplývá, že nácvičků bojové pohotovosti je věnována značná pozornost, i když většina nácvičků byla omezena pouze na nástup vojsk v posádkách. Výjezd z posádek nacvičovaly nejčastěji dělostřelecké skupiny, v jejichž složení jsou i útvary jaderného napadení. Při srovnání s rokem 1963 je zřejmé, že počet prověrek se částečně snížil. Nejvíce byla snížena intenzita nácvičků na stupni divize, kde klesla na polovinu. U ostatních armád byla intenzita nácvičků bojové pohotovosti podstatně nižší. Z dílčích poznatků vyplývá, že nejčastěji byla prověřována rovněž u útvarů jaderného napadení.

Cílem převážné části prověrek vyhlašovaných vyššími štáby bylo pravidelně prověřovat a zdokonalovat celý systém uvedení vojsk do bojové pohotovosti od nejvyšších orgánů velení až po rotu a baterii.

Proniknutí signálů a dosahované časy útvarů (jednotek) uvádíme v tabulce 3.

Tabulka 3

	USAREUR		7 A		as		svazky		lehké obr. pluky	
	1964	1963	1964	1963	1964	1963	1964	1963	1964	1963
Proniknutí signálů do rot, baterií	$\frac{20}{32}$	$\frac{25}{55}$	$\frac{20}{45}$	$\frac{25}{45}$	$\frac{25}{46}$	$\frac{13}{38}$	$\frac{—}{46}$	$\frac{6}{31}$	—	—
85 % osob a naložení materiálu	$\frac{—}{125}$	$\frac{92}{120}$	$\frac{65}{130}$	$\frac{56}{165}$	$\frac{—}{162}$	$\frac{—}{143}$	$\frac{—}{109}$	$\frac{62}{121}$	$\frac{55}{—}$	—
Pohotovost k přesunu do prostoru rozptýlení	$\frac{125}{300}$	$\frac{134}{—}$	—	—	$\frac{—}{196}$	$\frac{—}{190}$	$\frac{77}{160}$	$\frac{—}{160}$	—	—
Ukončení nácvičku (bez výjezdu)	$\frac{—}{300}$	$\frac{150}{218}$	$\frac{—}{290}$	—	$\frac{—}{300}$	—	$\frac{129}{196}$	$\frac{150}{263}$	$\frac{—}{175}$	—

Poznámka: Dosahované časy jsou uváděny v minutách. Zlomek v čitateli představuje minimální, ve jmenovateli maximální čas. Údaje jsou o americké armádě.

Proniknutí signálů do jednotek se dosahovalo v průměru za 22 - 64 minut. Nástup jednotek a naložení materiálu se oproti roku 1963 průměrně snížilo o 14 minut a pohotovost k přesunu do prostoru rozptýlení se v průměru zvýšila asi o 15 - 17 minut. Vcelku dosahované časy se oproti minulým létům v podstatě nezměnily a zatím plně neodpovídají stanoveným normám. Útvary a svazky mají opustit posádky do 30 - 60 minut od vyhlášení poplachu a za 5 až 6 hodin mají být připraveny (včetně prostředků jaderného napadení) k plnění bojového úkolu.

Prověrky bojové pohotovosti leteckých svazků a útvarů spojeneckého letectva v Evropě se prováděly pravidelně jednou za tři měsíce a byly zaměřeny na nácvičky v pronikání signálů a prověření spojovacích zařízení jednotlivých stupňů velení v rámci národních armád i NATO, a na vlastní nácvičky bojové pohotovosti.

Cílem nácviček bojové pohotovosti bylo dosažení časových norem stanovených směrnicí NATO, podle níž má být 80 % taktického letectva připraveno plnit bojové úkoly za 3 až 3,5 hod. Z toho asi 25 % do 15 až 20 minut, 30 % během 2 až 2,5 hodiny a 25 % do 3 až 3,5 hodiny. Aby bylo možné splnit tento požadavek, udržuje každá letka taktického letectva dvojici až roj v pohotovosti k plnění úkolů do 15 minut.

U stíhacího letectva PVO členských států NATO se udržují podle nařízení velitelů spojeneckých taktických leteckých velitelství nebo velitelů obvodů PVO pohotovostní síly ve třech stanovených stupních bojové pohotovosti: u každé stíhací letky dvojice v pohotovosti ke vzletu do 5 minut a dvojice v pohotovosti ke vzletu do 30 minut. Všechny ostatní bojgeschopné letouny těchto jednotek (tj. 70 % z celkového stavu letounů jednotky) musí být připraveny plnit úkoly do 3 hodin po vydání rozkazu.

Kromě pravidelných prověrek byla bojová pohotovost procvičována rovněž při společných cvičeních obdobně jako u pozemních sil.

Rozhodujícím činitelem v celkové bojové připravenosti spojeneckých ozbrojených sil NATO, je vysoká bojová pohotovost strategických prostředků jaderného napadení. Postupné zvyšování počtů strategických řízených střel podstatně zkvalitňuje a celkově zvyšuje bojovou pohotovost.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ
ARCHIV
kopie materiálů J. ANO-62/105
číslo: 1965, 59 3111-8

Z těchto důvodů, i když časy dosahované při uvádění vojsk do bojové pohotovosti se zásadně nezměnily, doba potřebná k rozpoutání války se dále podstatně zkrátila.

Jednotný systém uvádění vojsk do bojové pohotovosti umožňuje, kromě jednorázového uvedení všech ozbrojených sil do plné bojové pohotovosti, postupně plánovitě a diferencovaně zvyšovat bojovou pohotovost v souladu s koncepcí, připouštějící možnost jak všeobecné tak i omezené války. Jednotný systém bojové pohotovosti spolu s opatřeními prováděnými ve výstavbě, organizaci, výzbroji a přípravě vojsk zabezpečuje vysokou bojovou pohotovost spojeneckých ozbrojených sil.

Závěr

Organizace operační přípravy, jejíž hlavní formou zůstala i nadále velitelsko-štábní cvičení, umožnila štábům zdokonalit a prověřit připravenost k vedení operací počátečního období války.

Z národních štábů jsou nejlépe připraveny štáby americké armády v NSR, které prováděly intenzivní přípravu v průběhu celého roku a kromě účasti na všech spojeneckých cvičeních provedly rozsáhlá cvičení i v rámci národní armády.

Štáby západoněmecké armády splnily úkoly operační přípravy a při spojeneckých cvičeních prokázaly, že jsou připraveny plnit úkoly v rámci spojeneckých sil. Vyšší štáby jsou obsazeny většinou důstojníky bývalé hitlerovské armády, kteří mají značné bojové zkušenosti, avšak jejich vysoká věková hranice se stává v současné době problémem. Úroveň operační přípravy se nejvíce přibližují americké armádě.

Z francouzské armády zůstávají nadále nejlépe připraveny štáby 1. armády. Příprava štábů na území Francie dosáhla v posledních letech značné intenzity, jejíž cílem je odstranit nedostatky zaviněné dlouholetou koloniální válkou a dosáhnout úrovně připravenosti amerických štábů. Zkušenosti z organizace a řízení bojové činnosti ve zvláštních podmínkách jsou však značné.

Úroveň připravenosti štábů ozbrojených spojeneckých sil jako celku se v roce 1964 dále zvýšila. Operační příprava centralizovaně plánovaná a řízená Vrchním velitelstvím Severoatlantického paktu umožnila ověřit komplexně strategickou koncepci, zaměřenou na možnost vedení omezené války s pozdějším přechodem k všeobecné jaderné válce. Vyvrcholem systematické přípravy byla rozsáhlá velitelsko-štábní cvičení a manévry prováděné pravidelně na podzim každého roku. Průběh těchto cvičení ukázal, že spojenecké štáby jsou připraveny řídit operace počátečního období války jak v omezené, tak všeobecné válce.

Zaměření operační přípravy pro nejbližší budoucnost nedozná pravděpodobně výraznějších změn. Základní směrnicí pro přípravu štábů bude i nadále plán Vrchního velitele NATO, který na rozdíl od minulých let se od roku 1964 sestavuje na období čtyř let (dříve tři) a vydává v červnu před plánovacím obdobím. Plán, na jehož zpracování se podílejí ministerstva obrany všech členských států (kromě Islandu), zahrnuje hlavní úkoly operační přípravy, především pak všechna rozsáhlá spojenecká cvičení a manévry. Hlavní úsilí operační přípravy bude zaměřeno na zvládnutí zásad vedení omezené války a jejího přerůstání ve válku všeobecnou a na zvládnutí zásad „přední obrany“.

Soutěže vojenského letectva NATO jsou dílčími prověrkami bojové připravenosti jednotlivých druhů letectva a zároveň výrazem prohlubujících se integračních snah. Soutěže dokazují, že se přikládá velký význam bojové činnosti z malých výšek do 600 m. Výsledky soutěží slouží zároveň jako podklady pro další zaměření a plánování výcviku osádek a ke zkvalitnění bojové přípravy taktického letectva.

V bojové přípravě letectva Severoatlantického paktu se v uplynulém roce znovu projevily určité nedostatky, které souvisejí zejména se zaváděním nadzvukových letounů, náročných na přípravu osádky i obsluhu a vybavení velmi složitou elektronickou výzbrojí. Průvodním zjevem intenzivní bojové přípravy byl poměrně vysoký počet katastrof a havarijí. Zvláště výrazně se to projevilo v průběhu prvního pololetí 1964 při výcviku na letounech typu F-105, kdy došlo k 18 větším leteckým událostem. Výcvik na letounech F-105 u amerických taktických stíhacích leteckých křidel byl dočasně přerušen a z toho důvodu se i příslušníci 36. a 49. tsfk 17. LA nezúčastnili soutěže stíhacího bombardovacího letectva Severoatlantického paktu.

Zkušenosti z bojové přípravy západoněmeckého letectva prokázaly, že typy letounů, v současné době zaváděné do výzbroje, zdaleka nespĺňují předpokládané požadavky. Projevilo se to zejména u jednotek vyzbrojených letouny F-104G, které mají omezené možnosti bojového použití za ztížených povětrnostních podmínek, zvláště při plnění stíhacích bombardovacích úkolů a u jednotek vyzbrojených letouny FIAT G.91. Letouny FIAT G.91 se v praxi totiž ukázaly jako nedostatečně vybavené pro činnost za ztížených povětrnostních podmínek a jejich použití z travnatých ploch je rovněž problematické.

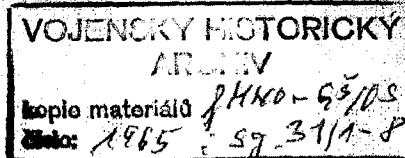
Tyto nedostatky vedly ke zpomalení tempa výstavby západoněmeckého letectva a nakonec i ke změnám v plánech výstavby a přezbrojení.

Přes uvedené nedostatky v bojové přípravě letectva Severoatlantického paktu její výsledky zajistily zvýšení bojových možností taktického letectva jako celku jak pro přípravu a provedení jaderného útoku ve všeobecné jaderné válce, tak i pro plnění úkolů letectva v omezených válkách. Zvláště se zvýšila připravenost taktického letectva pro vedení bojové činnosti v malých výškách ve dne a částečně i v noci.

V. Celkový závěr

Výsledky, dosažené v operačně-taktické přípravě spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu na středoevropském válčišti v roce 1964 opět přispěly k podstatnému zvýšení připravenosti vojsk k vedení jak všeobecné, tak i omezené války s použitím i bez použití jaderných zbraní. I když v posledních letech byl značný důraz položen na přípravu k vedení omezené války, z celkového charakteru přípravy štábů a vojsk vyplývá, že hlavní koncepcí i nadále zůstává všeobecná jaderná válka, pro kterou mají dostatek sil a prostředků. Spojenecké ozbrojené síly jsou připraveny provést s jejím zahájením jaderný útok s cílem vytvořit předpoklady pro vedení operací všech složek ozbrojených sil. Nasycenost vojsk prostředky jaderného napadení a dostatečné množství jaderné munice zabezpečuje jadernou podporu plánovaných operací.

Velení Severoatlantického paktu předpokládá v případě vedení omezené války vyrovnat nepříznivý poměr pozemních sil dostatečným počtem

taktických a operačně-taktických jaderných zbraní, jichž hodlá použít vždy, jestliže splnění cílů v omezené válce vedené konvenčními prostředky bude ohroženo.

Vysoká bojová pohotovost vojsk, soustavně a intenzivně procvičovaná podle jednotného systému, umožňuje zahájit vedení operací ve velmi krátkých lhůtách bez provedení zvláštních předběžných opatření. Doplnění útvarů a svazků vojáků v několika nástupních termínech se základním výcvikem nesnižuje ani dočasně jejich bojovou pohotovost.

Dalším činitelem ovlivňujícím bojovou hodnotu vojsk NATO je všeobecně vysoké množství soudobé bojové techniky, jakož i zavedení systému spojení, umožňující operativnost velení. Tyto skutečnosti spolu s náročně prováděnou intenzivní operačně-taktickou přípravou, probíhající z velké části v polních podmínkách, přispívají k připravenosti ozbrojených sil Severoatlantického paktu k plnění operačně-strategických cílů na středoevropském válčišti.